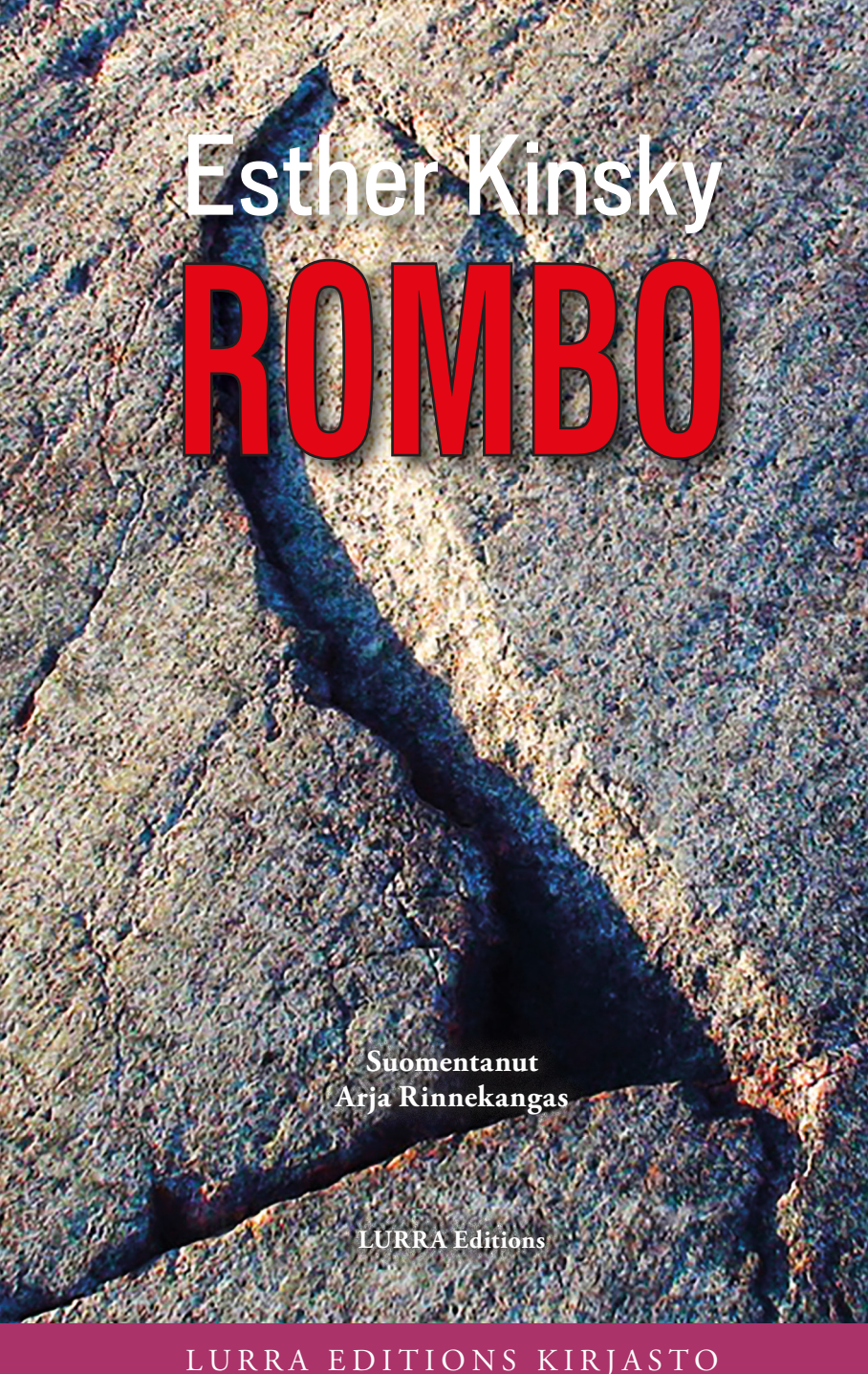

Esther Kinsky

ROMBO

Suomentanut
Arja Rinnekangas

LURRA Editions

LURRA EDITIONS KIRJASTO

ROMBO

Esther Kinsky (s.1956) on Udinen kaupungissa Pohjois-Italiassa asuva ja työskentelevä saksalainen kirjailija ja kääntäjä. Hän saksansi vuosikymmenien ajan englantilaista, puolalaista ja venäläistä kirjallisuutta ennen debyyttiromaaninsa *Sommerfrische* ilmestymistä vuonna 2009. Hänen omaleimainen tuotantonsa, joka on määritelty 'maastokirjallisuudeksi' – maisemallisen maaston

ollessa paikka, jossa kirjailijaa kiinnostaa se, mitä siellä on ja mitä sieltä voi löytää – on saanut lukuisia palkintoja – mm. W.G. Sebald-kirjallisuuspalkinto, 2020, Erich Freid -palkinto, 2020, Kleist-palkinto 2022. Kinsky pitää kirjoittamista ja maastoa salaperäisinä prosesseina, joita ei tule osata avata, jotta niiden mysteerio säilyy. Hänen ensimmäinen suomennettu teoksensa *Rombo* on kuvaus Koillis-Italiassa vuonna 1976 tapahtuneista kahdesta maanjäristyksistä, joissa tuhannet menettivät henkensä – kymmenien tuhansien joutuessa jättämään kotiseutunsa – ja järjestysten vaikutuksesta Friulin alueen elämään. Keskiössä ovat vuoriseudun monikerroksinen maisema ja seitsemän kyläläisen tunnustukset; yritys sopeutua tapahtuneeseen ja olla muistamatta sitä. Romaanin nimi juontuu *il rombo*-ilmiöstä; syvästä ja tuntemattomasta jylinästä, joka kuuluu ennen järjestystä ja syöpyy tajuntaan lähtemättömästi. Kylän asukkaille *il rombo* on akustinen arpi, jonka äärellä kollektiiviset ja yksilölliset traumat kasautuvat ja niihin lomittuvat kirjassa nimettömän kertojan etnografiset päiväkirjamerkinnot maastosta, floorasta ja faunasta sekä myyteistä. Kyläläisten historia laajenee mm. nummien orkidean tutkimiseen ja Riba Faronikan ihmeen äärelle. Valokuvilla ja löydettyillä esineillä on roolinsa maagisrealistisessa kokonaisuudessa. Jokaista lukua alustavat mustavalkokuvat Venzonen katedraalista löydetystä freskosta, joka sisältää kaiverruksia menneen aikakauden ihmisiltä, jotka halusivat jättää jäljen itsestään. Esther Kinskin luoma kollaasi 'eurooppalaisesta Macondosta'; seudusta, joka kuoli, mutta jäi henkiin, edustaa kirjallisuutta, jota ei voida pyyhkiä pois tietoisuudesta, koska se on kaiken valmiiksi opitun ja unohdetun ulkopuolella.

Esther Kinsky

ROMBO

Suomentanut
Arja Rinnekangas

LURRA Editions

Teoksen suomentamista on tukenut:

Suomentaja kiittää Suomen kääntäjien ja tulkkien liittoa matka-apurahasta ja Looren-kääntäjätaloa työskentelykaudestaan teoksen suomentamiseksi.

Saksankielinen alkuteos: *Rombo*

© Suhrkamp Verlag Berlin 2022.

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin

LURRA Editions
www.lurraeditions.fi

Esther Kinskyn kuva © Heike Steinweg/Suhrkamp Verlag

Kansi ja taitto: Kim Söderström
Kannen kuva: Rax Rinnekangas

Painettu EU:ssa.

Ilmestynyt ensimmäisen kerran 2025.

ISBN: 978-952-7380-56-7

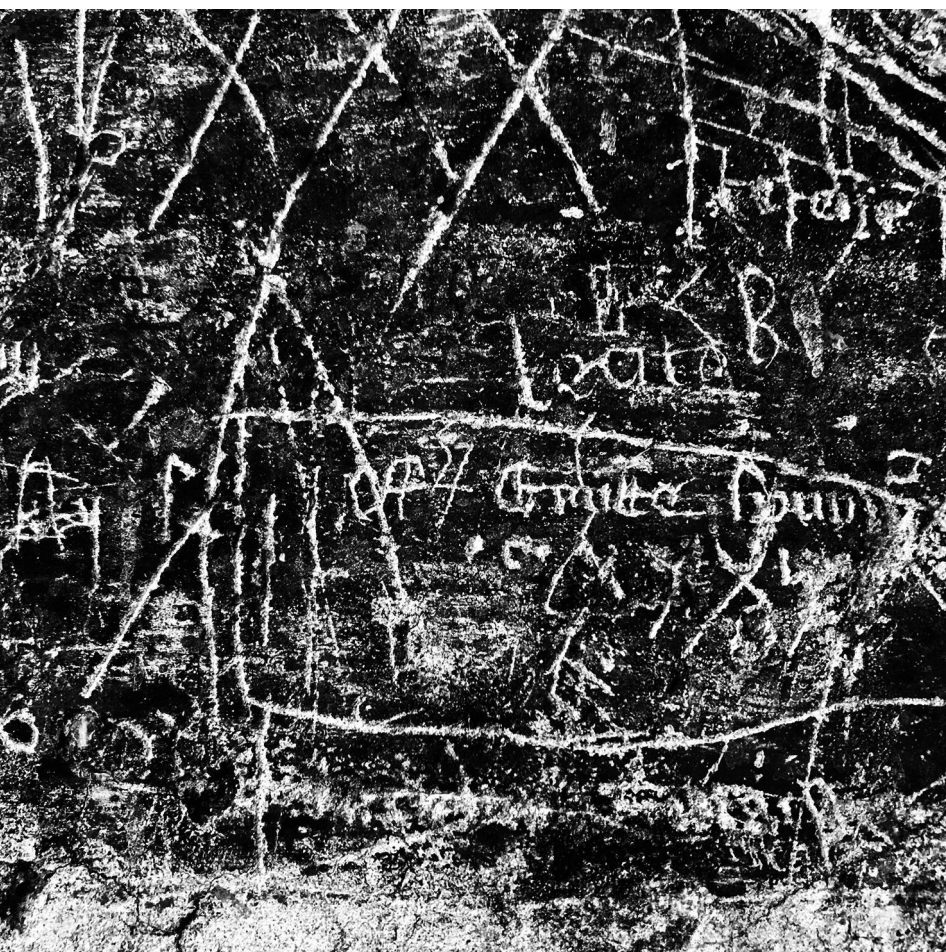
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

”Finito questo, la buia campagna
tremò sì forte, che dello spavento
la mente di sudore ancor mi bagna.
La terra lagrimosa diede vento,
che balenò una luce vermiglia
la qual mi vinse ciascun sentimento”

DANTE ALIGHIERI, LA COMMEDIA,
INFERNO, CANTO III, V 130-135.

Unbeknownst to me at the time,
I just wanted to be seen.

C. FAUSTO CARRERA,
THE PARAMETERS OF OUR CAGE.

Yksi niistä harvoista ilmentymistä, joita lähes aina liittyy maanjäristykseen ja jotka ennakoivat hieman aiemmin tulevaa järistystä, on se merkillinen maansisäinen ääni, joka tuntuu olevan luonteeltaan lähes kaikkialla samanoloinen, kun on kyse maanjäristyksestä. Tämä ääni koostuu pienistä räjähdyksistä, joita seuraa toisiinsa liittyvien sarjojen aiheuttamat pyörivät äänet ja niitä ääniä verrataan usein ukkosen jyrinään, jonka aikana jyrinä tapahtuu eriasteisina voimakkuuksina, monien vaunujen kolinaan niiden ajaessa kiireessä muhkuraisella katukiveyksellä. ... Perussa kuuluu olevan tämän merkillisen kaiun voimakkuus suorassa yhteydessä sitä seuraavan järistyksen voimakkuuteen; samaa kerrotaan myös Calabriasta, jossa tästä pelätystä esiintymästä käytetään nimeä *il rombo*.

FRIEDRICH HOFFMANN, GESCHICHTE DER GEOGNOSIE UND SCHILDERUNG DER VULKANISCHEN ERSCHEINUNGEN, (Geognosian historia ja vulkaanisten ilmiöiden kuvaus) 1838, s.328.

Maisema

Joka puolella: laajana levittäytyvä moreenimaisema. Loivia kukkuloita, niittyjä, turvesoita syrjäisissä rotkoissa, hajotettuja kalkkikivisiä karstimuodostumia, tammilehtoja, kastanjapuita, terävää, ohutkortista ruohoa kukkuloiden harjanteilla, jotka vaikuttavat enemmän vuoristolta kuin mitä ne todellisuudessa ovat, mutta jotka tarjoavat näkymän: Huippujen yllisen kukkulamaiseman, jota koristavat kirkot ja kylät sekä siellä täällä linnamainen raunio, joka todellisuudessa on luhistunut jäännös Ensimmäisen maailmansodasta. Maisema kiittää idyllisyydestään valtavaa materiaalisiirtymää, jäätiköitä, kallioita, massaa; siirtymää, jota tähän saakka on tapahtunut alueella koko ajan aiheuttaen paljon voimakkaampaa ja vääjäämättömämpää melua kuin *Rombon* jyrinä. Ei mitään *alkusoittomaista jyllinää*, kuten sitä kutsuttiin kaksisataa vuotta

sitten, vaan yhtämittaista jyminää, jollaiseen yksikään ihmiskorva ei voinut tottua.

Etelässä kukkulat väistyvät tasankojen, tai-
vaan suuruuden ja meren laajuuden tieltä. Suun-
nattoman suuria maissipeltoja, teollisuusalueita,
moottoritie, soratyömaita jokien varsilla, jotka
laskevat Adrianmereen. Piave, Tagliamento,
Isonzo, jokainen näistä ottaa osansa Alpeista;
dolomiittista metamorfoosia, esialpiinista kong-
lomeraattia ja Isonzon karstisia kalkkikiviä, jotka
tähän päivään saakka ovat saaneet kirkkaan-
valkoisen värinsä niiden niin monien Isonzon
rintamalla kaatuneiden sotilaiden luista. Kirk-
kaina päivinä kukkukoiden laelta näkee merelle,
saariryhmittymien täplittämälle Gradon laguun-
nille, samoin näkee rantakohteiden kulmikkaat
hotellit, jotka ovat kuin horisontissa erottuvia
teräviä, epätasaisia hampaita.

Joki, joka hallitsee kukkulaista maisemaa,
on Tagliamento. Luonnontilassa oleva villi
joki, kuten sitä kutsutaan, mutta villeys, jossa
ryöppyvä vesi on muutaman viikon kestä-
neen lumen sulamisen ja rankkasateiden jäl-
keen pikemminkin tyhjyyttä, epätasaisen kivi-
pohjan laajuutta, vähävetisten purojen mieli-
valtaisuutta, veden etsiessä yhä uudelleen pol-

kujaan ja kulkureittejään. Joen tullessa alas vuorilta moreenialueelle sen uoma tekee idässä mutkan etelää kohti liittäen itseensä pohjoisesta laskevan Fella-joen, molempien jokien epäröidessä, pohtiessa, turkoosina ja valkoisena, epävarmuutensa synnyttämää valtavaa kolmionmuotoista pikkukivi- ja sorakenttää, joka erottaa toisistaan Karniset Alpit ja Juliset Alpit, tehden kentän vaaleaan pintaan haavan, itseään epäröivän tilan, taustana vuoriston laaksot; eristyksissä olevat, omakieliset vyöhykkeet, joiden kieltenkäyttö on hiipunut, niin kuin ovat vainneet niiden kimeät, avuttomat laulut ja monimutkaiset tanssit.

Kukkulaisessa maisemassa sijaitsevien kylien hautausmailla on omat pienet syrjäiset kukkulat pienine kirkkoineen ja näkymä pohjoiseen, vuorille, Tagliamenton laakson leikkaukseen, Fella-laakson kapeaan solaan, jonka kautta roomalaiset kulkivat pohjoiseen ja keltit etelään. Luoteen suunnalle jäävät Karniset Alpit, rosoiset huiput vuorijonojen takana, kuvakirja valtaisasta voimallisuudesta, jonka on pitänyt tapahtua vuoriston syntyessä. Kuvakirja sijaitsee täsmälleen kahden maanosalaatan epävarmassa leikkaukskohdassa, jossa niiden olo

asennossa, jossa ne ovat, ei tunnu hyvältä. Laattojen tyytymättömyys heijastuu itään, Italia Slavan vuorilaaksoihin ja aina rantaviivan lempään mäkiseen maisemaan.

Koilliseen näkymä vie Julisten Alpien esivuoristoon ja Alpeille, valosta ja kirkkaudesta riippuen Monte Musin harmaille, sinisille, violeteille, oransseille harjanteille. Tietyssä valossa vuoren rinteet ovat jyrkät, kuin pimeä puomi, mahdottomat kiivettäviksi, mahdottomat ylitettäviksi, vuoren itäisessä päätekohdassa Monte Canin -vuoren aiheuttama ja lumenvalkoisen peittämä kalkkinen huippu, sen takana laakson tylppä kulma- ja reunahammas.

Kaksi aluetta yhtyy vuoriston edustalla, mannerilmasto ja Välimeren ilmasto, tuulet, sateet, ja kahden muuttuvan alueen, mantereen ja meren, lämpötilat. Ukkosmyrskyjä, rankkasateita, maanjäristyksiä, jotka alinomaa hiovat ihmisten tekemien vaellusten jälkiä, jotka rishteilevät tämän seudun halki, ja samantekevää kuinka hiottuja jäljet ovatkaan, niitä ei silti voida koskaan täysin hävittää. Taivas näyttäytyy tummanpuhuvana, *Rombo* ei ole koskaan ulottumattomissa.

Järistys

Maanjäristys on kaikkialla. Valtatie 13 kohdalla romahtaneiden ja talojen kauttaaltaan muratin peittämissä raunioissa, suurien rakennusten halkeamissa ja naarmuissa, haljenneissa hautakivissä, jälleen rakennettujen katedraalien vinoumissa, mehiläiskennomaisesti lokeroituneiden vanhojen kylien kujilla, rumissa uusissa taloissa ja asuinalueilla, jotka mukailevat amerikkalaisista televisiosarjoista tuttuja nukkumälhiöitä.

Kaukana autiolla maalla ovat uudet, useimmiten yksikerroksiset talot, syrjässä maanjäristykseen ravistelemlta alueilta, pääasia, että kenenkään päähän ei putoa liikaa, jos se vielä... kuten *kyseisenä* vuonna, maanjäristysvuonna 1976. Nyt siitä on jo aikaa puolielämää tai enemmän, mutta jälki, jona se on painautunut kaikkien muistiin, ei ole haalistunut, se kaivautuu aina uudestaan esiin muistista, puhuttaessa aina uudelleen, missä ja miten, suojan etsimisestä ja peloista ja kuulolla olemisesta, mahdollisesta uudesta jyminästä, autotalleissa, ulkona pihalla, ahtautuneena perheen pikku-Fiatiin, raunioiden alla, kuolleiden joukossa kissa

sylissä. Kaikilla mieleen palautuvilla kuvilla voisi päällystää koko matkan täältä hautausmaalle, josta aukeaa näköala pohjoiseen, aina Monte Musin kaukaiselle, violetin jäänomaisesti varjostamalle vuorijonolle saakka, pikemminkin turpa- ja kuonohuipulle kuin muusavuorelle, jonka kitaa ympäröivät väkäset kuin tehden tilaa Monte Canin kulmahampaille. Kaikki sanoitettu vuoristoiseksi. Lopulta löytyy kenties jopa odottamattomasti luotsattu tie vuoren harjalle, josta käsin katsoisi alas laaksoon Monte Caninin juurelle, pieneen jokilaaksoon, joka olisi oikeassa kulmassa maanjäristysmuistoilla päällystettyyn taipaleeseen. Toivomuksena olisi tyyni ilma mielikuvilla päällystetylle päivälle, juhlallisen tyyni, jona voisi askeltaa koko kuvatien.

Mutta päivä on tuulinen. Aivan muurin kupeessa, josta varjottamassa valossa aukeaa näkymä ikään kuin kokoontaitetuille vuorille, seisoo pieni, valkotukkainen, huonohampainen mies ja puhuu puhelimeen betonilla sinitöidyn, tasoitetun ja valkoisen haudan äärellä, jolla on muovikukista tehty haalistunut seppele. Mies kuvailee hautaa, painottaa, että se on puhdas ja siistitty, ja mies lukee hitaasti hauta-

kivessä olevat nimet eikä jätä mainitsematta seppelettä, vaieten kuitenkin sen haalistumisen ja sanoo lopuksi kuin vastauksena puhelun toiselle osapuolelle: Muisto on eläin, joka haukkuu monista kuonoista.

Anselmo

Pieni, valkohapsinen, huonohampainen mies on nimeltään Anselmo. Hän on seurakunnan työntekijä ja hän pyytää aina työtä hautausmaalta. Siellä on paljon tehtävää, maakerros kukkulalla olevan kalliotöyryn päällä on ohut, ja hautojen määrä on rajattu. Uurnaholveja laajennetaan, hautoja tasoitetaan, luita viedään luukammioon. Puita leikataan ja kaadetaan, muistolaattojen ja hautakivien kestävyyttä testataan. Anselmo osaa ne asiat. Hän tietää, missä kohdin haudat vajoavat, mitä vaurioita siitä voi aiheutua hautakiville ja mikä hautapaikka on turvallisin maanjäristyksen sattuessa. Mausoleumeja hän ei suosittele ja viittaa prameiden perhehautojen seinissä oleviin halkeamiin. Hän mielellään kietoo haudoilla vierailevat rupatteluun ja tarjoutuu muualta tulleiden omaisten luottohenkilöksi.

Hautausmaa on suositeltu levähdyspaikka vaeltajille ja pyöräilijöille, sillä hautausmaan muurin luoteisosassa on pitkä taulu, josta voi lukea jokaisen maisemassa erottuvan vuorenhuipun nimen. Vuorten huippujen ja harjojen puoliympyrä, jota ympäröi aivan kuin vuorimaista halausta muistuttava moreenimaisema länteen, pohjoiseen, itään, esitetään maisemataulussa kuin yhtenäisenä ketjuna katsojille, joiden pitää aivan aluksi tottua näkemänsä maiseman väärentymään ja sitten antaa katseensa liukua edes takaisin taulussa olevan kuvan ja omin silmin nähdyn maiseman välillä samanaikaisesti siirtämällä sormeaan taululla esitettyjen vuorenhuippujen yli, aivan kuin voiden näin varmistaa niiden ominaisuudet. Myös päivämatkailijoiden seuraan Anselmo lyöttäytyy hanakasti ja selventää kuulijoille avautuvaa maisemaa. Aina hän johdattaa katseet Monte Caninille ja sen aina kevääseen saakka lumen peitossa olevalle huipulle ja mainitsee, että hän on kasvanut kyseisen vuoren varjossa. Jos huippu on pilvien peitossa, silloin Anselmo sanoo: Se näyttäytyy vain silloin, kun sitä huvittaa. Se on hyvin oikukas, tämä Canin.

Mitä tapahtuu, kun kokonainen vuoriseutu
jää äkillisen luonnonkatastrofin alle?

ROMBO on kuvaus Koillis-Italiassa vuonna 1976
tapahtuneesta kahdesta maanjäristyksestä,
joissa tuhannet menehtyivät ja kymmenet
tuhannet joutuivat kodittomiksi.

Maagisen teoksen nimi juontuu **il rombo**
-ilmiöstä; syvästä ja tuntemattomasta
jylinästä, joka edeltää maanjäristystä ja
juuttuu kokijansa tajuntaan lähtemättömästi.

Esther Kinskyn romaani seudusta, joka kuoli,
mutta jäi henkiin, edustaa kirjallisuutta, joka
saa lukijan pohtimaan muiston ja muistin
merkitystä uudella tavalla.

”Kirjailijalla on valtaisa lahja
maiseman ymmärtämiseen.”

Times Literary Supplement

